

Štátny archív v Nitre

♣ 2020

Výročná správa



ÚVOD

Štátny archív v Nitre je zariadením sekcie verejnej správy Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Má 2 oddelenia (oddelenie služieb verejnosti a oddelenie na spracúvanie archívnych dokumentov) a 5 pracovísk (Komárno, Levice, Nové Zámky, Šaľa a Topoľčany). Do jeho teritoriálnej pôsobnosti patrí Nitriansky kraj (okresy Nitra, Zlaté Moravce, Nové Zámky, Levice, Šaľa, Topoľčany), čiastočne Trnavský (Galanta, Dunajská Streda) a Trenčiansky kraj (Partizánske, Bánovce nad Bebravou). Výročná správa Štátneho archívu v Nitre za rok 2020 podáva prehľad a informácie o jeho činnosti a najdôležitejších dosiahnutých výsledkoch. Správa sa sústreďuje na okruhy hodnotenia činnosti ako sú personálny stav a odborné činnosti pracovníkov archívu, evidencia archívneho dedičstva SR, predarchívna starostlivosť, spracúvanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, prístup k archívnym dokumentom, príručná odborná knižnica, výskumná, publikačná a kultúrno-osvetová činnosť a organizačná, riadiaca a hospodársko-administratívna práca.

Teritoriálna pôsobnosť	8415 km²
Kraje	Nitriansky (NR, ZM, NZ, KN, TO) Trnavský (GA, DS) Trenčiansky (PE, BN)
Množstvo AD	35,523 (2020)
Počet archívnych fondov	6469 (2020)
Počet oddelení	2
Počet pracovísk	5
Počet objektov	17
Počet zamestnancov	49 (43 ŠS + 6 VS)

PERSONÁLNY STAV

K 31. decembru 2020 disponoval Štátny archív v Nitre 49 systematizovanými miestami, t. j. oproti roku 2019 nedošlo k žiadnej zmene. Z celkového počtu je naďalej 43 v štátnej a 6 vo verejnej službe. Z toho 31 zamestnancov má vysokoškolské (z toho 15 archívne) a 18 stredoškolské a nižšie vzdelanie (z nich má 12 zamestnancov absolvovaný archívny kurz).

Počas roka došlo k niekoľkým personálnym zmenám týkajúcim sa najmä uvoľnenia niektorých obsadených štátnozamestnaneckých miest čerpaním materskej dovolenky (od apríla dve miesta Komárno, jedno miesto Šaľa), ktoré boli však obsadené dočasnou štátnou službou. V prípadoch Šale sa výberové konania opakovalo (úspešne od 15. 6. 2020 s nástupom Mgr. Petra Szaboa, PhD.), podobne aj v Komárne, ktoré je od decembra t. č. neobsadené.

Dôvodom bola nespokojnosť s vybratými uchádzačmi. V závere roku, k 1. 12. 2020, sa jedno štátnozamestnanecké miesto uvoľnilo aj odchodom do dôchodku dlhoročnej pracovníčky Archívu Šaľa Mgr. Hildegardy Pokreis. K 31. 12. 2020 disponoval štátny archív 2 neobsadenými miestami (Komárno, Šaľa).

Rok 2020 bol pre dôsledky epidémie Covid-19 osobitý pre fungovanie štátneho archívu. Z hľadiska zachovania zdravia od marca 2020 viacerí zamestnanci čerpali OČR a tiež využívali prácu z domu (home-office), pričom možno konštatovať, že práca z domu zásadnejšie neovplyvnila výkon pracovných činností, ani nenarušila vybavovanie správnej agendy.

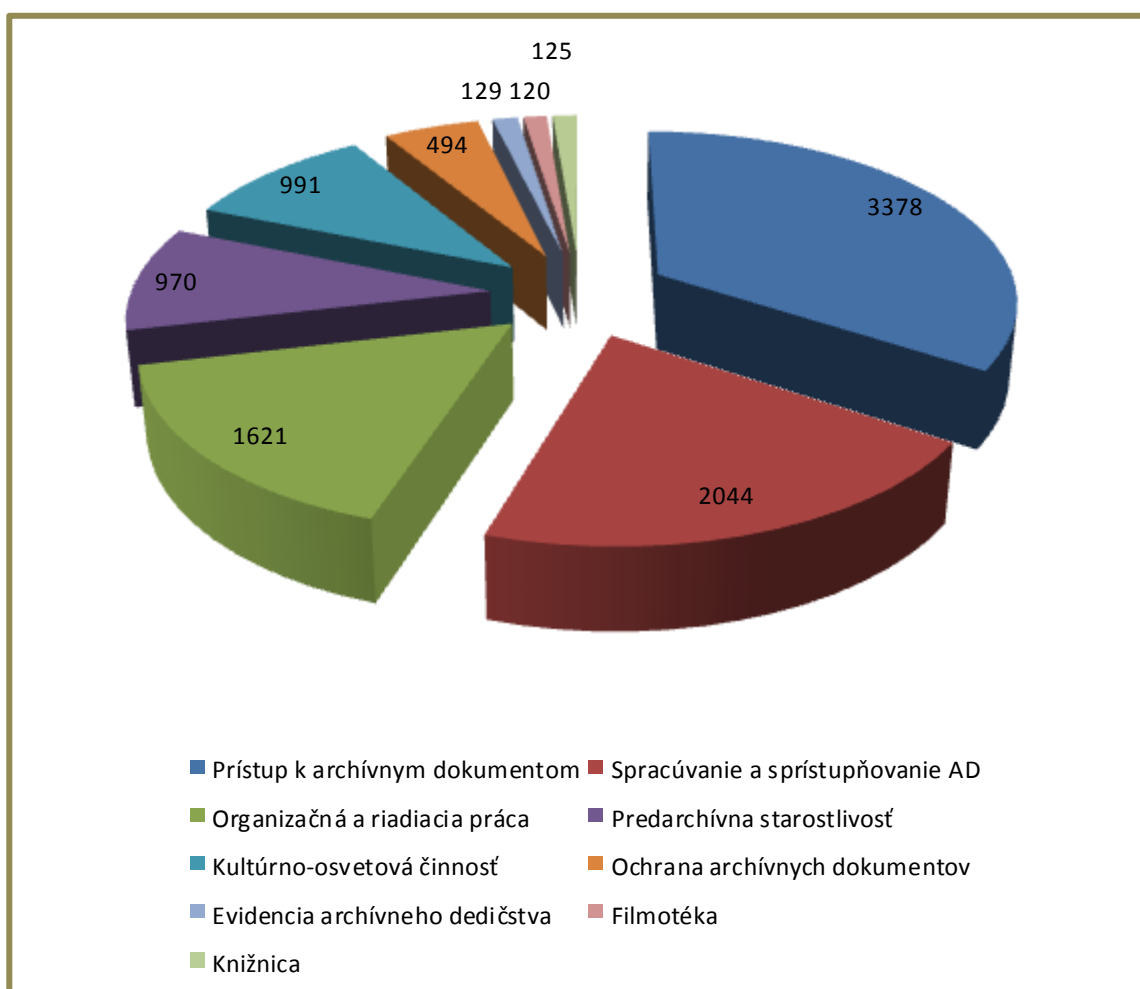


Činnosť archívu po celý rok 2020 ovplyvňovali epidemiologické opatrenia prijaté v súvislosti s ochorením Covid-19. Tieto opatrenia (zatvorenie bádateľne, obmedzenie kontaktov so stránkami, zákaz vychádzania, zákaz zhromažďovania a i.) ovplyvnili v rôznych formách a nerovnomerne jednotlivé odborné činnosti (pozastavenie kontrolnej činnosti, obmedzenie verejných podujatí a konferencií v rámci propagačnej činnosti archívu, obmedzenie exkurzií, bádateľských návštev pre zatvorenie bádateľní), na druhej strane zas umožnili hľadať rôzne iné formy prezentácie archívu na verejnosti. Treba upozorniť na fakt, že hoci fungovanie bádateľní archívov bolo prevažne v dôsledku epidémie Covid-19 obmedzené pre verejnosť (od decembra boli prevažne zatvorené), nárast zaznamenali žiadosti v písomnej alebo elektronickej podobe.

Naďalej platí, že personálne obsadenie štátneho archívu najmä vzhľadom k rozsahu správnej agendy a množstvu archívnych dokumentov pripadajúcich na počet odborných pra-

covníkov je poddimenzované, keďže štátny archív patrí medzi najväčšie na Slovensku (v objeme spravovaných archívnych dokumentov a v správnej agende). Toto personálne poddimenzovanie je citeľné na každom jeho pracovisku vzhľadom na skladbu a rozsah archívnych fondov, neustály rast a komplikovanosť správnej agendy, rast úloh v oblasti ekonomického riadenia, zabezpečovania rezortných úloh a aj rozptýlenosť úložných (skladových) priestorov (napr. v Komárne). Avizované prepúšťanie (december 2020), ktoré sa má dotknúť aj štátnych archívov, by znamenalo významné obmedzenie už aj tak nepriaznivého personálneho stavu archívu a výrazne by zasiahlo do kvality poskytovaných služieb.

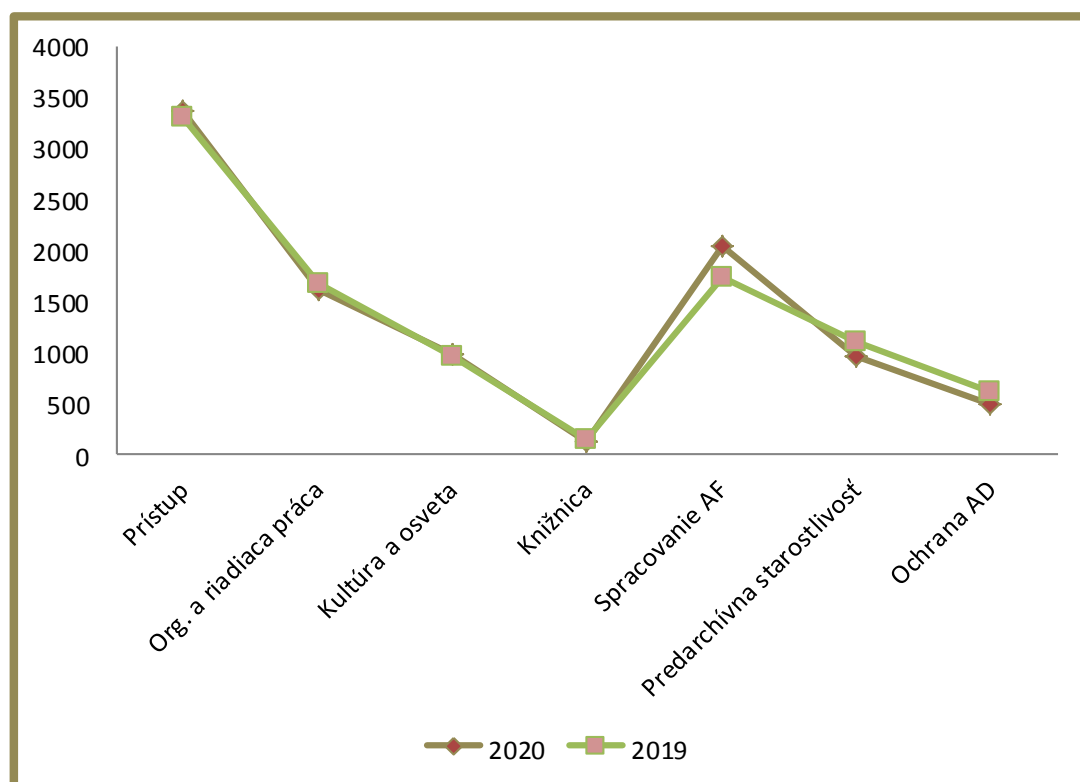
Rozpis pracovných činností na plnenie úloh vo vykazovanom roku 2020 (v dňoch):



V roku 2020 odpracovali zamestnanci archívu 10 259 pracovných dní, čo je takmer identické číslo ako v roku 2019 (predtým 9716 hodín). Mierny nárast je zapríčinený takmer kontinuálnym obsadením štátnozamestnaneckých miest (v roku 2019 boli až 4 miesta dočasne, resp. čiastočne neobsadené). Opäť aj tento rok sa štandardne najväčší počet dní vyčerpal na zabezpečenie prístupu k archívnym dokumentom (správna agenda), a to 3378 dní (v roku 2019 3304 dní), keďže aj napriek zatvoreniu bádateľní počet žiadostí a ich príjem bol zväčša kontinuálny. Podobne rovnaké čísla ako v minulom roku dosiahli aj vyčerpané dni v oblasti organizačnej a riadiacej práce (1621 dní, v roku 2019 1670 dní), kultúrno-osvetovej činnosti (991 dní, v roku 2019 959 dní), príručnej knižnice (125 dní, v roku 2019 145 dní). Najväčší

nárast zaznamenala oblasť spracúvania a sprístupňovania archívnych dokumentov (2044 dní oproti 1742 v roku 2019) a filmotéky (120 oproti 96 dňom), keďže úradné zatvorenie archívu pre verejnosť umožnilo viac prácu so spracovávaním archívnych dokumentov a digitalizáciu. Naopak väčší pokles badať v roku 2020 v oblasti predarchívnej starostlivosti (970 dní oproti 1098 dňom v roku 2019), čo bolo spôsobené aj tým, že vzhľadom k epidemiologickým opatreniam bol pozastavený výkon kontrol (štátneho odborného dozoru) a tiež v ochrane archívnych dokumentov (494 dní oproti 617), čo zas spôsobilo čerpanie prác z domu a pozastavenie hromadnejších pracovných brigád (kvôli ochrane zdravia) v rámci pokračujúcej revízie archívnych dokumentov (najmä na pracovisku v Nitre).

Porovnanie rokov 2019 a 2020 v jednotlivých oblastiach pracovných činností:



Miništatistika činností archívu v roku 2019 (celkovo):

Činnosť, ukazovateľ	2020	2019	2018	2017
štátny odborný dozor (počet kontrol)	25	71	61	50
predložené reg. poriadky a plány	117	622	729	750

návrhy na vyradenie	644	636	729	750
prírastky k AF (bm)	175,3	369	457	444,51
spracovanie AF (u+i) v bm	301	644	730	748
žiadosti o správnu informáciu	4416	4498	4042	4350
počet bádateľov	583	942	857	862
počet bádateľských návštev	1101	1851	1601	1615

Pracoviská Štátneho archívu v Nitre:

	NR	KN	LV	NZ	ŠA	TO
počet ľudí	18	6	6	4	9	6
rozsah	12,7 km	4,8 km	4,9 km	3,7 km	6,8 km	3,8 km
počet žiadostí (v správnej agende)	815 (830)	555 (568)	406 (469)	1044 (1112)	704 (777)	892 (742)
počet vydaných výpisov, odpisov, potvrdení a kópií	2122	1148	335	1061	883	1112
bádateľské návštevy	478 (932)	180 (189)	93 (125)	60 (101)	116 (182)	174 (322)
spracované arch. dokumenty	136 (378)	13 (59)	41 (50)	28 (105)	21 (150)	86 (53)
registratúrne poriadky (schválené)	16 (81)	21 (94)	13 (91)	13 (107)	30 (150)	24 (89)
návrhy na vyradenie (schválené)	148 (160)	50 (80)	71 (48)	85 (113)	133 (138)	94 (97)

PREDARCHÍVNA STAROSTLIVOSŤ

Na túto oblasť sa vyčerpalo 970 pracovných dní, čo je len nepatrný pokles oproti roku 2019 aj napriek epidemiologickým opatreniam. Vo všeobecnosti opatrenia obmedzili vykonávanie štátneho odborného dozoru, čo sa premietlo do zníženého počtu kontrol a tiež preberanie archívnych dokumentov o pôvodcov. Na druhej strane, keďže boli zatvorené základné a stredné školy, ich administratívni pracovníci mali dostatok času zaoberať sa aj registračnými strediskami a vyradovaním registračných záznamov, následkom čoho archív zaregistroval zvýšený počet vyradovacích konaní a preberacích konaní práve školských písomností. Okrem vykonávania vyradovania záznamov a štandardnej kontrolnej činnosti sa riešila naďalej aj obligátna aktualizácia údajov a doplnenie databáz v IS EA.

Štátny archív evidoval celkovo 2312 pôvodcov registratúr, čo je mierny nárast oproti minulému roku (2098), keď sa ich počet stabilizoval v dôsledku vyradenia pôvodcov III. kategórie. Aj napriek opatreniam vyradovacie konanie prebiehalo štandardne, a počet predložených návrhov (644) na vyradenie je takmer totožný, dokonca o niečo väčší, ako v predošlom roku (636). Vyradovacie konanie prebieha už výlučne elektronicky. Citeľný pokles badať najmä v poklese predložených registračných poriadkov a plánov (117 oproti 622), čo však bolo spôsobené okrem dôsledkov epidémie aj tým, že v roku 2019 sa výrazne naakumulovali tieto návrhy pre ich dočasné pozastavenie (kvôli nastaveniu procesov a legislatívnym úpravám v uvedenom roku), takže v roku 2020 sa viac menej dostali už do normálu. Z celkového počtu 117 predložených registračných poriadkov a plánov štátny archív schválil 101 (z toho bolo 66 pôvodcov I. a 35 pôvodcov II. kategórie).

Zamestnanci Štátneho archívu v Nitre vykonali na základe § 28 zákona č. 395/2012 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v súlade s plánom kontrolnej činnosti archívu na rok 2020 spolu 25 kontrol (oproti 70 v roku 2019), z toho 16 komplexných a 7 následných a 2 nad rámec. 40 kontrol nebolo vykonaných (z toho 32 komplexných a 8 následných), a to z dôvodu dočasného zákazu vykonávania kontrol kvôli epidémii Covid-19 a prijatým bezpečnostným opatreniam na oboch stranách (archívu aj kontrolovaných subjektov). Kontroly boli v roku 2020 vykonané najmä na mestských a obecných úradoch, na základných a stredných školách, na daňovom úrade, inšpektoráte práce, na poľnohospodárskych družstvách a súkromných spoločnostiach.

Komplexné kontroly v roku 2020 odhalili viaceré nedostatky v správe registratúry kontrolovaných subjektov, na druhej strane výkon štátneho odborného dozoru prispel v roku 2020 opäť k zlepšeniu úrovne správy registratúry u viacerých pôvodcov.

EVIDENCIA ARCHÍVNEHO DEDIČTVA

Na evidenciu archívneho dedičstva sa v rámci odborných archívnych činností vyčerpalo v roku 2020 129 dní, čo znamená nárast oproti predošlému roku (v roku 2019 87). Pracovný čas v tejto oblasti sa vyplňal na dopĺňanie údajov evidenčných listov archívnych súborov v aplikáciách Afondy a ich postupnej revízii, resp. aktualizácii údajov so skutočným stavom. Obmedzenie funkcionality evidovania v IS Elektronický archív, ktoré nastalo v roku 2018 a pretrváva aj v roku 2020, však naďalej komplikuje praktické vykonávanie niektorých evidenčných úkonov.

K 31. decembru 2020 štátny archív spravoval spolu 6469 archívnych fondov a zbierok s rozsahom 36 906,02 bm archívnych dokumentov (v roku 2019 to bolo 35 528,91 bm).

Z toho má vo vlastnej správe 6305 archívnych súborov v celkovom objeme 35 523,44 bm, čo je nárast oproti predošlému roku (35 323,33 bm).

Počet spravovaných archívnych fondov na základe depozitnej zmluvy zostal v roku 2020 nezmenený (29 archívnych fondov v objeme 205 bm), výrazne narástol však objem archívnych dokumentov uložených v archívoch pôvodcov, a to na 1334,9 bm (pôvodne 736 bm), pretože pribudol do evidencie najmä rozsiahly fond podniku Duslo Šaľa v rozsahu 602 bm. Pozitívom bolo, že prvýkrát sa vykázali v evidencii archívne dokumenty dočasne uložené u pôvodcov, ktorí nezriadili archív (v rozsahu 104,44 bm) vďaka Archívu Šaľa a vykonanej revízii tohto archívu v roku 2020.

Na základe preberacieho konania prevzal archív v roku 2020 241 prírastkov archívnych dokumentov v objeme 175,3 bm. Ide o výrazný pokles oproti roku 2019 (426 prírastkov a 368,9 bm). Tento pokles bol zapríčinený objektívnymi dôvodmi – jednak obmedzením preberania archívnych dokumentov kvôli opatreniam prijatým v súvislosti so zamedzením šírenia epidémie Covid-19 a tiež nedostatočnou úložnou kapacitou jednotlivých pracovísk (u niektorých je stav dlhodobu kritický). Prírastky od pôvodcov boli menšieho charakteru, v rozsahu zväčša od 0,1 do 3 bm a prebraté zvyčajne na základe vyradovacieho konania. Tvorili ich aj v tomto roku najmä archívne dokumenty orgánov štátnej správy a samosprávy, školstva a justície.

V roku 2020 najväčší objem prebratých písomností predstavovali fondy Mestský úrad vo Vrábľoch 1990 – 2010 (5,25 bm), Texiplast, a.s. Ivanka pri Nitre 1996 – 2014 (4,4, prebratie po zrušení archívu) a Stredná odborná škola Dvory nad Žitavou 2001 – 2019 (3,25 bm). Darom získal archív osobný fond Mária Hajtmanová 1914 – 2014 (0,12 bm) a dodatky k fondu Nitrianske mlyny a cestovinárne, š.p. v Nitre 1991 – 1998 (0,03 bm). Na základe akvizície (odkúpením) sa podarilo získať cirkevný fond Rímskokatolícky farský úrad v Opatovciach nad Žitavou 1710 – 1957 (0,34 bm) a Okresný akčný výbor Verejnosti proti násiliu v Leviciach 1989 (0,02 bm).

Úbytky archívnych dokumentov v roku 2020 v rozsahu 16,78 bm boli zapríčinené vnútorným vyradovaním (najmä pri spracovávaní fondov miestnych národných výborov).

OCHRANA ARCHÍVNÝCH DOKUMENTOV

Na ochranu archívnych dokumentov bolo čerpaných 494 dní, čo je pokles oproti roku 2019 (vtedy 617 dní). Pokles bol zapríčinený aj tu dôsledkami protiepidemiologickými opatrení. Nebolo možné ukončiť v rámci generálnej revízie napríklad (ide o pokračovanie mimoriadne náročnej revízie a novej rekonštrukcie fondov od roku 2014) rozsiahlu rekonštrukciu archívneho fondu Nitrianska župa I. po roku 1848 (355 bm) v Archíve Nitra, pretože sa zastavili hromadné pracovné brigády.

Uvedené pozastavenie finalizácie rekonštrukcie a revízie fondu Nitrianska župa I. bolo čiastočne nahradené v Archíve Nitra menšími pracovnými brigádami s cieľom optimalizovať uloženie tamojších súborov archívnych dokumentov a eliminovať nepriaznivý stav spôsobený dlhým provizóriom existencie štátneho archívu v rokoch 1970 až 1997. Tieto práce sa týkali najmä roztriedenia neusporiadanej časti zbierky novín a časopisov (50 bm) a tiež duplikátov kníh (70 bm) v príručnej knižnici, čím sa zavŕšili rekonštrukčné práce na novej dislokácii príručnej knižnice v Archíve v Nitre (prebieha od roku 2017). Tiež došlo k novému sceleniu archívnych fondov a zbierok a osobných fondov v Archíve Nitra (120 bm), ich revízii a preškatu-

lovaní do nových ochranných obalov a k roztriedení domiešaných písomností (pozostatok provizória z rokov 1970 – 1997) v rozsahu 35 bm.

V roku 2020 boli v Archíve Nitra, po 7 rokoch intenzívnych prác na rekonštrukcii uloženia a sceľovania archívnych fondov, zároveň vypracované nové lokačné zoznamy a nastavený proces zaznamenávania zmien v nich. Naďalej sa tiež v Archíve Nitra pokračovalo v preškatuľovaní, uložení a fyzickej revízii fondového oddelenia Komárňanská župa I. Kongregačné písomnosti z rokov 1669 – 1800 v Archíve Nitra, ktoré bolo uložené v nevyhovujúcich a rozmerovo nevhodných poškodených škatuliach.

V Archíve Levice sa tiež rozsiahlejšie manipulačné práce vykonávali v súvislosti s fyzickou revíziou a sceľovaním archívnych fondov základných škôl a sceľovaním prírastkov archívnych fondov obecných úradov.

V roku 2020 sa pokračovalo v systematickej digitalizácii. Vyhotovilo sa celkovo 3153 digitalizátov, čo je takmer 2-krát viac ako v roku 2019. Zdigitalizovaná bola najmä časť archívnych pomôcok (elenchov) z fondu Komárňanská župa 1619 – 1848, ktoré budú sprístupnené off-line v bádateľni Archívu Nitra pre uľahčenie štúdia tohto rozsiahleho archívneho fondu. Do aplikácie Evidencia pečatí a pečatidiel sa podarilo zaevidovať 98 sfragistických jednotiek (a celkovo nafotiť 301 záberov).

V roku 2020 sa nepodarilo zabezpečiť reštaurovanie žiadnych archívnych dokumentov pre obsadené kapacity reštaurátorskej dielne v Slovenskom národnom archíve v Bratislave.

V rámci ochrany archívnych dokumentov sa tiež štandardne zabezpečovalo sledovanie fyzikálnych činiteľov v archívnych depotoch (teplota, vlhkosť, prašnosť, svetelnosť).

V oblasti správy a údržby budov nenastali naďalej ani v roku 2020 výraznejšie pozitíva oproti minulým rokom (posledných 10 rokov). Dlhodobé koncepčné riešenie údržby archívnych budov zo strany zriaďovateľa spôsobuje ich čoraz horší fyzický stav. Naďalej je najväčším problémom kapacitná nedostatočnosť sídelných objektov archívov, čím hrozí, že archívy nebudú mať môcť kam preberať archívne dokumenty (tento stav nastáva prakticky v Archívoch Šaľa, Komárno, Nové Zámky, Topoľčany). Prakticky každé pracovisko musí mať z uvedeného dôvodu aj externý(é) depot(y), keďže v sídle nemá dostatočnú kapacitu voľnej úložnej plochy. Tieto depoty sú však provizórne, v zlom technickom stave a nespĺňajú kritériá pre ich adekvátnu ochranu (Komárno, Levice, Nové Zámky, Šaľa – Malá Lúč). Najhoršia situácia je v Komárne, kde má archív dokumenty uložené až v 8 objektoch a v Nových Zámkach, kde nemajú prakticky žiadnu voľnú kapacitu. Situácia s rozložením objektov je najhoršia v Komárne (v závere roka 2020 sa konečne pre archív uvoľnili priestory na Námestí G. Klapku, ktoré však sú tiež len provizóriom). V budove archívu na Vojenskej č. 1 v Leviciach pretrvávajú problémy s plesňami, s opadávaním omietky a s nadmernou vlhkosťou v suteréne. Objekt v Malej Lúči je absolútne nevyhovujúci pre zlé hygienické podmienky. Situácia sa dá riešiť iba investičnou výstavbou – dostavbou depotov v jednotlivých archívoch (Komárno – nedokončená naplánovaná dostavba, Nové Zámky, Levice, Topoľčany).

Ani rok 2020 sa nevyhol haváriám, ktoré bolo nutné riešiť v priebehu roka. Najkritickejšia je situácia v Komárne. V roku 2020 bolo v dôsledku silných búrok a privalových dažďov opakovane zaplavené prízemie objektu na Nám. Gen. Klapku. Počas silných dažďov kanalizácia nestíhala odvieť vodu a tým sa voda vyvalila do depotu. Cez zadný vchod boli do depotov naplavené nánosy bahna (obdobný prípad sa zaznamenal aj v rokoch 2016 a 2019). Miernejšie boli postihnuté aj objekty na Elektrárenskej č.1 a oba objekty na Sennom trhu. Objekt na Nám. gen. Klapku bol opakovane zaplavený v dňoch: 11.8., 18. 8., 19.8. a 1.9. 2020. Odstraňovanie následkov zaplavenia bola na pleciah zamestnancov. Zatečenie malo

vplyv na poškodenie archívnych dokumentov (navlhnutie škatúl, plesne). Dezinfekcia objektu sa realizovala po vysušení priestoru 20.11.2020.

K havarijnej situácii došlo aj v Archíve Nitra v októbri 2020, keď v dôsledku dlhodobého dažďa došlo k masívnemu zatekaniu strechy sídelného objektu v Ivanke pri Nitre. Strecha tiekla na 38 miestach, najmä do kancelárií zamestnancov. Tento stav bol našťastie sanovaný v decembri komplexnou opravou najvrchnejšej, plechovej časti strechy, avšak poškodená škridlová časť (deravé škridle, odpadávanie strešnej krytiny) a deravé a zvetrané dažďové ríny nevyhnutne potrebujú rekonštrukciu.

V dôsledku nedostatku financií a absencie podpísaných zmlúv na údržbu zo strany ministerstva bol pozastavený výkon údržby budov vo veľkej časti roku (do jesene 2020), čo znemožnilo pokračovať v opravách budov a adaptačných prácach (napr. na externom depote na Družstevníckej ul. v Leviciach, ktorý sa v roku 2019 uvoľnil celý pre archív). Finančné prostriedky sa nepodarilo nájsť ani pre nájomné priestory pre Archív Šaľa (plánované presťahovanie depotu v Malej Lúči priamo do Šale), hoci priestory boli vyhliadnuté. Pre nedostatok finančných prostriedkov sa opäť nepodarilo realizovať zabezpečenie posuvných regálov pre 3 depoty v Ivanke pri Nitre, ktoré sú od roku 2003 (!), aj napriek niekoľkonásobným žiadosťiam, nezaregálované.

V Archíve Šaľa sa v roku 2020 poradilo uskutočniť renováciu elektronického zabezpečovacieho systému.

Naďalej platí, že nevhodnosť a roztrieštenosť uloženia archívnych fondov vo viacerých pracoviskách (najmä Komárno, Levice) má negatívny vplyv na niektoré pracovné činnosti a znamená zvýšené pracovné zaťaženie jednotlivých zamestnancov na pracoviskách (strata času pri presune pracovníkov, správna a bádateľská agenda, spracovávanie a evidencia, technická správa budov, hospodárska agenda). Z hľadiska roztrieštenosti umiestnenia depotov (osobitne v Komárne) je časovo náročnejšia a zaťažujúca aj hospodárska agenda a inventarizácia majetku ako aj technická správa budov, ktorá zahŕňa pravidelné kontroly jednotlivých objektov, kontroly kotolní, rôzne revízie, údržbu, opravy atď.

Viaceré investičné akcie v objektoch Štátneho archívu v Nitre boli zahrnuté do Konceptie rozvoja štátnych archívov v rokoch 2021 – 2026 (Nitra, Komárno, Levice), ktorá sa finalizovala v priebehu roka 2020.

FILMOTÉKA

V roku 2020 sa na túto oblasť minulo 120 dní (oproti 96 v roku 2019). Čerpanie dní bolo spojené najmä s výkonom funkcie fotografa v Archíve Nitra, ktorý zabezpečuje aj systematické digitalizovanie archívnych dokumentov. V roku 2020 pokračoval v realizácii digitalizácie elenčov (pôvodných pomôcok) Komárňanskej župy z r. 1619 – 1849, digitalizovaním pečatí do aplikácie EPAP a zabezpečovaním digitálnych kópií archívnych dokumentov pre rezortnú úlohu na rok 2020 (výstava Trianon). Digitalizovanie pečatí pre aplikáciu EPAP fotograf Archívu Nitra zabezpečoval aj pre pracoviská.

Mikrofilmovanie je naďalej nefunkčné pre pokazený vyvolávací automat, ktorý sa nepodarilo spojzdiť ani v roku 2020 pre nedostatok finančných prostriedkov. Budúcnosť mikrofilmovania je však už otázna pre technologickú zastaranosť a zrejme už nebude obnovená, resp. v budúcnosti bude nahradená modernejšou digitalizačnou technológiou.

V roku 2020 štátny archív prevzal od OAR SVS MV SR aj digitalizáty štátnych matrík, ku ktorým sa postupne začali spracovávať v priebehu roka metadáta. Plánuje sa s ich sprístupnením v bádateľni štátneho archívu v rámci zlepšenia poskytovaných služieb.

SPRACOVANIE A SPRÍSTUPŇOVANIE ARCHÍVNYCH DOKUMENTOV

V tejto odbornej činnosti sa v roku 2020 vyčerpalo až 2044 dní, čo je pozitívne viac ako v roku 2019 (1742 dní). Nárast bol zapríčinený jednak tým, že vďaka čiastočnému uzavretiu archívov a bádateľní v dôsledku epidémie Covid-19 zostávalo odborným zamestnancov viac času na tento druh odbornej činnosti a tiež skutočnosťou, že rok 2020 nebol pre epidemiologickú situáciu tak náročný z pohľadu plnenia rezortných úloh ako predošlý rok 2019. Navýšenie dní sa prejavilo vo väčšej miere inventarizovania, postupne v príprave a finalizácii projektov spracovania archívnych fondov a vo vyhotovení opisov archívnych súborov.

Spracovávali sa ďalej prioritné archívne fondy (župná súdna stolica 1862 – 1871, krajský národný výbor – odbor školstva, okresné národné výbory, fondy magistrátov, okresných, mestských a miestnych národných výborov, fondy školskej správy, zbierka plagátov a letákov, fondy okresných súdov, obvodných notárskych úradov, rodové archívy Gašpar z Neveríc a Kisy Vásárhelyi zo Svätého Petra, pokračovalo sa v rozsiahlej inventarizácii zbierky cirkevných matrík a zbierky máp a plánov v Archíve Nitra, ktorá bude definitívne finalizovaná v roku 2021 atď.). K archívnym súborom sa vyhotovilo niekoľko nových archívnych pomôcok.

V roku 2020 bolo zabezpečených aj 39 opisov archívnych súborov podľa normy ISAD(G), čo je takmer 2-násobne viac ako v roku 2019.

Celkovo sa v priebehu roka 2020 rozriedilo 71,35 bm, usporiadalo 126,71 bm (v roku 2019 309,32 bm), inventarizovalo 98,46 bm (v roku 2019 83,18 bm), katalogizovalo 0,54 (v roku 2019 0,84 bm) a registrovalo 4,4 m archívnych dokumentov (spolu 301 bm dokumentov). Z čísel je zrejmé, že v roku 2020 sa prekvapivo viac inventarizovalo ako usporiadalo (stav je obyčajne opačný), prevažovalo teda individuálnejšie spracovanie pred kolektívnejším (na usporadúvaní niekedy pracujú viacerí zamestnanci), čo zrejme súviselo s bezpečnostným hľadiskom na pracoviskách v dôsledku protiepidemiologických opatrení.

K 31. 12. 2020 štátny archív uschovával 35 523,44 bm (nárast o 200 bm oproti roku 2019) archívnych dokumentov. Z toho je 401,89 nespracovaných (1,13 %), 6374,61 bm roztriedených (17,94 %), 18 984,68 bm usporiadaných (53,44 %) a 9484,95 bm inventarizovaných (26,70 %) a 277,31 katalogizovaných (0,78 bm). Celkovo má však v správe 36 906,02 bm archívnych dokumentov (depozity, v správe u pôvodcov atď.).

Aj v roku 2020 sa tiež pokračovalo v generálnej revízii archívnych dokumentov v Archíve Nitra, ktorá systematicky pokračuje od roku 2014. Pre protiepidemiologické opatrenia však nebolo možné pokračovať vo finalizácii usporiadania fondu Nitrianska župa I. 1849 – 1918, keďže si to vyžadovalo väčšiu kumuláciu pracovných síl. Ako náhrada došlo k sceleniu archívnych fondov a zbierok a osobných fondov v Archíve Nitra (120 bm), ich revízii a preškatulovaniu do nových ochranných obalov a k roztriedeniu domiešaných písomností (pozostatok provizória z rokov 1970 – 1997) v rozsahu 35 bm.

PRÍSTUP K ARCHÍVNÝM DOKUMENTOM

Nadalej ide dlhodobo o najdominantnejší úsek odbornej činnosti archívu. Vyčerpalo sa naň v roku 2020 suverénne najviac, t. j. až 3378 dní (v roku 2019 3304 pracovných dní), čo je približne rovnaká hodnota ako v roku 2019. Nadalej sa potvrdzuje, že Štátny archív v Nitre patrí v správne agende na úseku archívov a registratúr medzi najvyťaženejšie na Slovensku. Spôsobuje to vysoký počet bádateľských návštev a veľký počet žiadostí v správnej agende. V dôsledku obmedzení kvôli epidémii Covid-19 a z toho plynúcim dôsledkom (od apríla obmedzenie počtu bádateľov, resp. od decembra zatvorenie bádateľní, obmedzenie stránkových hodín atď.) došlo v roku 2020 prirodzene k poklesu počtu bádateľských návštev na 1101, z toho 65 zahraniční (v roku 2019 1851, z toho 174 zahraniční). Nešlo o výrazný pokles, pretože v prevažnú časť roka sa bádatelia a stránky (s obmedzeniami) prijímali. Počet bádateľov však poklesol o necelú polovicu na 583 (z 942 v roku 2019), čo bolo dôsledkom obmedzenia počtu bádateľov na priestor bádateľne kvôli protiepidemiologickým opatreniam (1 bádateľ na 15 m² bádateľne), resp. ich úplného zatvorenia (až od polovice decembra 2020).

Bádateľsky najvyťaženejším je nadalej Archív Nitra, kde sa uskutočnila takmer polovica bádateľských návštev (478 návštev) a navštívila ho tretina z bádateľov (189). Z pracovísk je najvyťaženejší Archív Topoľčany (174 návštev a 78 bádateľov) a Archív Komárno (180 návštev a 88 bádateľov), o niečo menej Archív Šaľa (116 návštev a 102 bádateľov), najmenej Archívy Levice (93 návštev a 85 bádateľov) a Nové Zámky (60 návštev a 30 bádateľov). V záujme o študované témy nenastal výraznejší posun oproti predošlým rokom. Stereotypne dominujú regionálne dejiny (obecné monografie), genealógia, dejiny školstva a hospodárstva. V správnej agende sa žiadosti dotýkali majetkovo-právnej agendy, školskej a sociálnej (zápočty rokov, kópie maturitných vysvedčení a pod.), stavebnej (stavebné a kolaudačné rozhodnutia) a matričnej agendy (výpisy matriky, podklady pre rodné listy atď.).

Stránky pri kontakte s archívom uprednostňovali elektronické podania (formou e-mailu, elektronickej schránky MV SR), príp. listové podania. Pracovníci archívu s orgánmi verejnej moci komunikovali elektronicou formou, vybavené podania sa odosielali prevažne formou Centrálného úradného doručovania (CÚD).

V roku 2020 archív vybavil 4416 žiadostí a 88 rešerší, čo je takmer obdobný stav ako v roku 2019 (4498 žiadostí a 150 rešerší). Pandémia nemala vplyv na kvantitu správnej agendy, práve naopak, v dôsledku obmedzení sa občania viac spoliehali na vybavovanie formou písomnej alebo elektronickej žiadosti, takže počet žiadostí zostal aj v roku 2020 takmer rovnaký. Archív vydal celkovo 6661 výpisov, odpisov, potvrdení a kópií, čo je dokonca o niečo viac ako v roku 2019 (6355). Potvrdzuje to fakt, že počet žiadostí neustále narastá. Na správnych poplatkoch sa vybralo 11 749 EUR, čo je menej ako v roku 2019 (15 544 EUR), z toho za poplatky vybrané za služby archívu (kopírovanie a skenovanie dokumentov, fotenie atď.) sú 3456 EUR (ide o zhruba rovnakú sumu ako v roku 2019). Vyplýva z toho, že pandémia nejako zásadnejšie neovplyvnila výber správnych poplatkov a poplatkov za služby archívu. Správne poplatky sú evidované elektronicou v module správnych poplatkov (e-kolok).

PRÍRUČNÁ ODBORNÁ ARCHÍVNA KNIŽNICA

Na úseku príručnej knižnice sa vyčerpalo spolu 125 dní, čo je približne rovnako ako v roku 2019 (143). Archív eviduje k 31. decembru 2020 spolu 50 535 titulov publikácií, čo je nárast o 452 titulov (v r. 2019 to bolo 50 083).

Najviac času sa v oblasti knižnice vyčerpalo v Archíve Nitra, kde v júli až decembri 2020 prebiehalo triedenie veľkej skupiny novín a časopisov, kníh a duplikátov, ktoré zostali neroztriedené z rokov 1970 – 1997, keď sídlil archív v provizóriu. Vytriedené exempláre boli zaradené do zbierky novín a časopisov a knižnice. Uvedenými prácami sa vyradilo aj veľké množstvo duplikátov novín, časopisov a kníh (najmä zbierok zákonov atď.), ktorých časť bude ponúknutá iným archívom a odborným knižniciam (krajským, okresným atď.).

Príručná knižnica sa už niekoľko rokov nedopĺňa systematicky podľa aktuálnych odborných požiadaviek jednotlivých pracovísk a archivárov, zväčša ide o dary, výmeny, prípadne aj vlastnú publikačnú činnosť.

VÝSKUMNÁ, PUBLIKAČNÁ A KULTÚRNO-OSVETOVÁ ČINNOSŤ

V roku 2020 sa na tento druh činnosti vyčerpalo 994 dní, čo je takmer rovnaké množstvo ako v roku 2020 (959 dní). Epidémia Covidu-19 výrazne zasiahla do tejto oblasti odbornej činnosti, pretože zákaz hromadných v časti roka zrušil možnosť vykonať archívmi viaceré naplánované odborné podujatia (konferencie, exkurzie, semináre, dni otvorených dverí a pod.). Aj napriek týmto sťaženým podmienkam možno však skonštatovať, že archív s pracoviskami v kultúrno-osvetovej a propagačnej činnosti aj v roku 2020 vytvoril viacero vydarených podujatí a akcií.

Z rezortných úloh sa archív aktívne podieľal na najdôležitejšie rezortnej úlohe archivníctva, príprave úspešnej a vydarenej celoslovenskej výstavy *Trianon v dokumentoch – storočná história slovenských hraníc* (9. – 10. 9. 2020 Bratislava), kde poskytol nielen početné archívne dokumenty (najmä z Archívov Nitra, Levice, Komárno), ale sa aj aktívne zúčastnil konferencie (prednáška M. Beleja *Malý pohraničný styk na slovensko-maďarskej hranici do prvej Viedenskej arbitráže (1918 – 1938)*). Z rezortných úloh sa v prvej polovici roka 2020 ukončila definitívne aj príprava rukopisov *informatívnych sprievodcov* po jednotlivých archívoch Štátneho archívu v Nitre, ktoré boli odovzdané na prípravu do tlače. Z rezortných úloh sa v roku 2020 výraznejšie rozbehla aj práca s aplikáciou EPAP, kde zamestnanci archívu vložili okolo 100 pečatí.

V Archíve Komárno sa pokračovalo v plnení rezortnej úlohy ešte z roku 2019 (sté výročie narodenia M. R. Štefánika), pričom archív pripravil výstavu *Osud sochy M. R. Štefánika v Komárne* (6 bannerov), ktorá bol najskôr prezentovaná v archíve a neskôr v priestoroch Matice Slovenskej pri príležitosti slávnostného kladenia vencov pri soche M. R. Štefánika pred budovou Matice slovenskej v Komárne 21. 7. 2020. Zároveň k tejto téme vydal 20-stranovú brožúru (aj v maďarčine) *Socha M. R. Štefánika v Komárne*. Túto výstavu neskôr inštaloval v centre mesta Komárno (spolu so staršou expozíciou Sociálna a zdravotná starostlivosť v Komárne) vo výklade opustenej obchodnej prevádzky, čím túto tému preniesol aj do ulíc mesta Komárno s cieľom prezentácie témy a tiež archívu pre širšiu verejnosť. Výstavu archív inštaloval aj Dome kultúry v Hurbanove.

Archív Komárno tiež pokračoval v riešení staršej rezortnej úlohy z roku 2019 (November 89) a inštaloval výstavu *November 89 v Komárne* v Gymnázium Ľ. J. Šuleka v Komárne.

Z naplánovaných odborných konferencií sa podarilo uskutočniť pri rešpektovaní protiepidemiologických opatrení dňa 11. 9. 2020 vydarenú konferenciu Archívu Šafa s medzinárodnou účasťou *Divadelníctvo v regióne – Színház a régióban*, ktorá sa konala pod záštitou štátneho tajomníka Jána Lazara. Pre protiepidemiologické opatrenia ju navštívil obmedzený počet 40 účastníkov, osobne neprišli ani zahraniční maďarskí prednášatelia. Výsta-

va bola následne spojená s otvorením vydarenej rovnomernej výstavy v Archíve Šaľa, ktorá sa rovnako stretla s priaznivým ohlasom na verejnosti.

Uvedená akcia bola jednou z naplánovaných ústavných podujatí, ktorými si chcel Štátny archív v Nitre v roku 2020 pripomenúť *Rok slovenského divadla*, ktorý bol vyhlásený vládou Slovenskej republiky na návrh Ministerstva kultúry Slovenskej republiky na jej zasadnutí dňa 6. novembra 2018. Z týchto úloh sa podarilo zabezpečiť spoločne v spolupráci Archívu Nitra a Archívu Šaľa aj vydanie zborníka *Divadlo v regióne – Színház a régióban* (zostavovatelia Milan Belej – Peter Keresteš – Jozef Meliš), ktorý v sebe zahŕňa jednak prednášky, ktoré odzneli na konferencii v Šali a jednak prednášky z neuskutočnenej konferencie a výstavy k dejinám divadla v Nitrianskom kraji, ktorú mal realizovať v roku 2020 Archív Nitra v spolupráci s Divadlom Andreja Bagara (zrušené pre protiepidemiologické opatrenia). Do zborníka prispeli kolegovia z archívov v Šali, Nitre, Leviciach a Topoľčian. Je zároveň výsledkom odbornej spolupráce archívu s Katedrou histórie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Spoločnosťou Petra Pázmánya v Šali, Ústavom divadelnej a filmovej vedy CVU Slovenskej akadémie vied, Divadlom Andreja Bagara v Nitre a partnerskými archívami v Maďarsku (Nyíregyháza, Budapešť) a Česku (Jihlava), ktoré sa zapojili do projektu.

V rámci publikačnej činnosti Archív Komárno zabezpečil dotlač svojich starších zborníkov *Zemetrasenie v meste Komárno v roku 1763* (2013) a *Historické mapy, plány a veduty z Podunajska a Považia* (2015), tiež distribuoval brožúry vydaných archívom pre domovy dôchodcov v Komárne (*Sociálna a zdravotná starostlivosť v dejinách Komárna, Udalosti rokov 1918, 1968, 1993 v Komárne*). Tiež pripravoval do tlače zborník z konferencie *Spravodlivosť pre všetkých*, konanej v roku 2019, ktorý by mal vyjsť v roku 2021.

Medzi aktivity archívu bola spolupráca Archívu Levice (J. Bátorová, M. Švolíková, E. Bešinová) s obcou Nový Tekov na založení a otvorení obecného múzea, t. j. príprava libreta, odborných textov, zabezpečenie výstavných predmetov, zabezpečenie grafického stvárnenia výstavy. Krásne priestory múzea, ktoré boli otvorené vo veľmi pekne zrekonštruovaných priestoroch s moderným vybavením, boli slávnostne otvorené 21. augusta 2020. Úspešná bola aj spolupráca Archívu Levice s Lesmi SR pri časti expozície Lesnej školy v Leviciach, t. j. zabezpečenie grafického stvárnenia, odborných textov a fotografií z dejín poľovníctva a lesníctva. Priestory Lesnej školy sa však do konca r. 2020 nepodarilo otvoriť pre verejnosť.

Úspešne možno hodnotiť aj iniciatívny počin Archívu Komárno, ktorý v roku 2020 vypracoval svoju virtuálnu prezentáciu na stránke <https://sites.google.com/view/archiv-v-komarne/>, na ktorej prezentoval činnosť archívu (aj v jazyku maďarskom) a publikoval aj svoje početné virtuálne výstavy.

Zamestnanci archívu, aj napriek protiepidemiologickým opatreniam, zorganizovali v roku 2020 celkovo 1 odbornú konferenciu s medzinárodnou účasťou, 14 samostatných výstav, 8 výstav v spolupráci, 6 prednášok, 3 výstupov pre TV, 6 výstupov pre rozhlas, 1 výstup pre film a 4 iné výstupy, takže z tohto pohľadu, s výnimkou exkurzií, je rok 2020 porovnateľne bohatý na tento druh výstupu s rokom 2019.

Individuálny výskum zamestnancov archívu sa opäť sústreďoval najmä na výskum regionálnych dejín (Močenok, Bátorovce, Výčapy-Opatovce, Ladomerská Vieska). Zamestnanci archívu sa v rámci individuálnej výskumnej činnosti venovali aj témam, ako napr. súpisu slovacikálnych erbových listín, problematike nobilitácií v Uhorsku, dejinám poštovej stanice na Štampochu, Akcii K a rušení kláštora Tešiteľov v Leviciach v roku 1950, dejinám Matice slovenskej v Leviciach, výskumu osobnosti Vladimíra Vseslava Kráľa, najstaršieho syna Janka Kráľa, pôsobeniu tretej lekárne v Leviciach, soche Milana R. Štefánika v Komárne, kriminalite a prostitúcii v meste Komárno v 18. až 20. storočí atď.

Celkovo sa autorsky zamestnanci archívu v roku 2020 podieľali na príprave 10 monografií, 17 štúdií, 26 článkov, 5 posudkov, 2 recenzií/referátov, 1 exkurziu a 15 iných výstupov, takže možno konštatovať, že publikačná a výskumná činnosť v roku 2020 bola rovnako bohatá ako v roku 2019. Na publikačnej činnosti archívu sa podieľali najvýraznejšie M. Belej, P. Keresteš, L. Holečka, J. Meliš, L. Paluga, K. Répásová, H. Pokreisová, M. Švoliková, J. Bátovská, L. Vincze, E. Bešinová, L. Macalíková, L. Ďumbierová a T. Jurčinová.

V dôsledku protiepidemiologických opatrení sa viacero podujatí naplánovaných na rok 2020 nepodarilo realizovať (dni otvorených dverí v Nitre, Topoľčanoch, Komárne, Leviciach), rovnako ani konferenciu k divadlu v Nitre a tradičné odborné podujatie v Komárne. Neuskutočnila sa tiež plánovaná výstava k 75. výročiu oslobodenia okresu Levice, ani pripravovaná výstava Obrazov akademického maliara Jozefa Mžíka Archívom Levice.

Ojedinelou akciou, ktorú sa podarilo v roku 2020 zorganizovať, bolo športové podujatie a nultý ročník behu *Archívna desiatka 2020*, ktorú zorganizoval Archív Nitra v spolupráci s Centrom podpory Nitra. Išlo o bežecké podujatie na 10 a 6 km. Podujatia v Ivanke pri Nitre, za dodržania protiepidemiologických opatrení, sa zúčastnil obmedzený počet 50 bežcov (najmä archivárov z celého Slovenska), pričom sa stretlo s veľkým úspechom. Jeho súčasťou bola aj odborná exkurzia v Štátnom archíve v Nitre.

Naplánované prijatia zahraničných delegácií a zahraničné služobné cesty sa, až na jednu výnimku (Šaľa), nepodarili pre protiepidemiologické opatrenia realizovať.

V roku 2020 archív a jeho pracoviská aktívne spolupracovali s rôznymi kultúrnymi inštitúciami (Spoločnosť slovenských archivárov, Divadlo Andreja Bagara v Nitre, Tekovské múzeum v Leviciach, Hontianske múzeum v Šahách, Okresná knižnica v Leviciach), univerzitami (Katedra histórie Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita J. Selyeho v Komárne) so samosprávou (Nitriansky samosprávny kraj, Mesto Nitra, Mesto Komárno, Mesto Levice, jednotlivé obce), všetkými typmi škôl a celoslovenskými a regionálnymi médiami. Úspešná bola aj spolupráca so zahraničím, najmä partnerskými archívami v Maďarsku a ČR (konferencia v Šali).

Pracovníci Archívu Šaľa a Archívu Komárna využili pri financovaní svojich podujatí aj granty od rôznych iných zriaďovateľov (Spoločnosť Petra Pazmánya, Mesto Komárno).

Rok 2020 a dôsledky protiepidemiologických opatrení spôsobili, že v oblasti kultúrno-osvetovej práce a propagácie sa hľadali nové, inovatívne formy – napr. prezentácia výstav v opustených priestoroch v centre mesta, prípadne prenesenie prezentácií do elektronického priestoru alebo realizácia výučby dištančnou formou.

Publikačná a kultúrno-osvetová činnosť v roku 2020 (výber):

Monografie

BELEJ, Milan – KERESTEŠ, Peter – MELIŠ, Jozef. *Divadlo v regióne*. Súbor príspevkov k dejinám divadla a divadelníctva v regióne Nitrianskeho kraja a výstupu z vedeckej konferencie Divadelníctvo v regióne – Színház régióban konanej dňa 11. septembra 2020 v Štátnom archíve v Nitre, pracovisko Archív Šaľa. Nitra: Štátny archív v Nitre, 215 str.

PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína. *Spravodlivosť pre všetkých*. Zborník z konferencie. Komárno: Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2020.

KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Spríevodca po Štátnom archíve v Nitre*. Nitra 2020 (príprava textu do tlače).

KERESTEŠ, Peter a kolektív. *Močenok. Monografia obce. Príroda - História - Súčasnosť- Pamiatky - Tradície*. Nitra: Vydavateľstvo Enars, 2020, 543 str.

- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Jarmila Bátovská a kol. *Nový Tekov*. Vydala Obec Nový Tekov 2020, s. 64, ISBN 978-80-570-2189-6.
- ŠVOLIKOVÁ, Marta. *100 rokov Matice slovenskej v Leviciach*. Vydal Dom MS v Leviciach 2020, 20 s.
- GÁBRIŠOVÁ, Eva. *Sprievodca po Archíve Nové Zámky* (text do tlače).
- PALUGA, Lukáš – RÉPÁSOVÁ, Katarína. *Sprievodca po archíve Komárno – Levéltári kalauz* (text do tlače).
- ĎUMBIEROVÁ, Lívia – JURČINOVÁ, Tímea - RÉPÁSOVÁ, Katarína – ÖLLŐSOVÁ, Veronika. *M. R. Štefárik. Brožúra k 100. výročiu narodenia*. Komárno: Štátny archív v Nitre, pracovisko Archív Komárno, 2020.
- MELIŠ, Jozef – MIKLEOVÁ, Monika - BUGYINSZKÁ, Klaudia. *Sprievodca po Archíve Šaľa* (príprava textu do tlače).

Štúdie

- KERESTEŠ, Peter. Dejiny Štátneho archívu v Nitre. II. časť (1969 - 2020). In *Fórum archivárov*, roč. XXIX, č. 1, 2020, január - apríl, s. 47 - 53.
- KERESTEŠ, Peter. Cirkevná topografia mesta Nitry - vyriešená neznáma. In *Studia historica Brunensia*, 68, 2021, č. 1, s. 177-192.
- KERESTEŠ, Peter. Nyitraivánka és a Székelyi Tóth nemesi család. In *Helytörténet és családkutatás határok nélkül*, 2020, Tatabánya. (v tlači).
- KERESTEŠ, Peter. Archív Nitrianskej stolice do roku 1848. In *Archívny almanach*, roč. II., 2019, s. 3-21 (vyšlo 2020).
- KERESTEŠ, Peter. V stredoveku. In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 45-64.
- KERESTEŠ, Peter. V období osmanskej okupácie a protihabsburských povstaní. In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 65-92.
- KERESTEŠ, Peter. V období hospodárskej stabilizácie a osvietenských reforiem. In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 93-148.
- BELEJ, Milan. V období od uhorskej revolúcie do rozpadu monarchie (1848 - 1918). In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 151 - 216.
- BELEJ, Milan. V medzivojnovom období a počas II. svetovej vojny (1918 - 1945). In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 217 - 288.
- HOLEČKA, Ladislav. V období rokov 1945 - 1989. In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 289 - 342.
- HOLEČKA, Ladislav. Od novembra 1989 po súčasnosť. In KERESTEŠ, Peter. (ed.) *Močenok monografia obce*. Nitra: EN ARS, 2020, s. 343 - 414.
- TURANOVÁ, Edina. Národné divadlo Nitrianskej župy: plány, výstavba a činnosť v rokoch 1882 - 1918. In BELEJ, Milan - KERESTEŠ, Peter - PALÁRIK, Miroslav (eds.). *Divadlo v regióne*. Nitra, Ministerstvo vnútra, Štátny archív v Nitre, 2020, s. 25-52.
- HOLEČKA, Ladislav. Piaristické divadlo a jeho protagonisti. In BELEJ, Milan - KERESTEŠ, Peter - PALÁRIK, Miroslav (eds.). *Divadlo v regióne*. Nitra, Ministerstvo vnútra, Štátny archív v Nitre, 2020, s. 17-24.
- PALUGA, Lukáš. Procesy s osobami obvinenými z podpaľačstva v Komárne v rokoch 1750 – 1842 (v tlači)
- RÉPÁSOVÁ, Katarína. Prostitúcia a nevestince v Komárne na prelome 19. a 20. storočia
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. In *Zborník Tekovského múzea v Leviciach*, Acta musei Tekovensis Levice, roč. XII - 2020, s. 160 - 173.
- ŠVOLIKOVÁ, Marta. Vladimír Všeslav Aladár Král (1852 - 1881), najstarší syn Janka Kráľa. In *Zborník Tekovského múzea v Leviciach*, Acta musei Tekovensis Levice, roč. XII - 2020, s. 174 - 1875.
- ŠVOLIKOVÁ, Marta. Lekárň Salvator. Zriadenie tretej lekárne v Leviciach. In *Zborník prednášok z 25. sympózia z dejín farmácie konaného pri príležitosti 185. výročia narodenia a 125. výročia úmrtia lekárnik Viliama Aurela Scherfela*, s. 150 - 163. ISBN 978-80-89880-04-1.

- ŠVOLIKOVÁ, Marta. Ochotnícke divadlo v Leviciach do roku 1954. In: BELEJ, Milan - KERESTEŠ, Peter - PALÁRIK, Miroslav (eds.). Divadlo v regióne. Nitra, Ministerstvo vnútra, Štátny archív v Nitre, 2020, s. 113 - 133.
- POKREIS, Hildegarda. Školské drámy a jezuiti. In BELEJ, Milan - KERESTEŠ, Peter - PALÁRIK, Miroslav (eds.). Divadlo v regióne. Nitra, Ministerstvo vnútra, Štátny archív v Nitre, 2020, s. 7-16.

Články

- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 1. časť. In *Náš vidiek*, roč. XVII., č. 1/2020, s. 4 - 8.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu - Gallovičovci, stavitelia poštovej stanice. 2. časť. In *Náš vidiek*, roč. XVII., č. 2/2020, s. 4 - 7.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Príspevok k dejinám poštovej stanice na Štampochu. 3. časť. In *Náš vidiek*, roč. XVII., č. 3/2020, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Príbeh Magnás Elza z Bátoviec vo svetle archívnych dokumentov. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 18, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Koniec vojny v regióne, príbehy a osudy ruských vojakov. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 19, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Španielska chrípka, mor, škvrnitý týfus či cholera trápili ľudí v našom regióne. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 20, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Mosty dala postaviť Mária Terézia, regiónom prešla aj Božena Němcová. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 24, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Čaro cintorínov. Éra brhlovských kamenárov sa začala v 18. storočí. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 25, s. 4.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Nepoznané kúzlo malebnej obce Pečenice. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 26, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Jablňovce ležali na križovatke ciest. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 27, s. 5.
- BÁTOVSKÁ, Jarmila. Sir Paul Eduard Schoeller zomrel pred 100 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 45, s. 4.
- VINCZE, Ladislav. Barbarská noc levická, akcia K - kláštory. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 14, s. 7.
- VINCZE, Ladislav. Kráľovský učiteľský ústav založili v Leviciach pred 150 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 42, s. 5.
- VINCZE, Ladislav. Na školu spomínajú vďační absolventi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 43, s. 5.
- VINCZE, Ladislav. Spomienky bývalých pedagógov (pri príležitosti 150. výročia Učiteľskej akadémie v Leviciach). In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, č. 45, s. 5.
- VINCZE, Ladislav. Stalo sa v Leviciach pred 100 rokmi. In *My Týždeň na Pohroní*, roč. 29/16, celoročný seriál, spolu 48 príspevkov.
- VINCZE, Ladislav. Obec Tehla v zrkadle sčítania obyvateľstva v roku 1869. In *Tehlianske noviny*, roč. 1, č. 2, s. 6 – 8.
- VINCZE, Ladislav. Urbárska regulácia Márie Terézie v obci Tehla. In *Tehlianske noviny*, roč. 1, č. 3 s. 6 – 7.
- VINCZE, Ladislav. Od Kataríny do Troch Kráľov. In *Tehlianske noviny*, roč. 1, č. 4, s. 8 – 12.
- KERESTEŠ, Peter. Nultý ročník podujatia Archívna desiatka. In *Fórum archivárov*, roč. XXIX, č. 2020, č. 3, 42-44.
- ŠUMOVÁ, Soňa. Okrúhle životné jubileum PhDr. Olgy Kvasnicovej. In *Slovenská archivistika*. Bratislava: Ministerstvo vnútra SR, odbor archívov a registratúr a Slovenský národný archív, roč. 50, 2020, č. 2, s. 271 – 274.
- BELEJ, Milan. The American Archivist 2017/1. In *Slovenská archivistika*, 50, 2020, 1, s. 198 - 202.

- BELEJ, Milan. The American Archivist 2017/2. In Slovenská archivistika, 50, 2020, 2, s. 194 - 197.
- BELEJ, Milan. The State Archives in Prešov: Use the Holdings of the State Archives in Slovakia for Genealogical Research. In East European Genealogist, vol. 28, No. 3, Spring 2020, s. 18 - 23.
- PALUGA, Lukáš. IX. Colloquia Comaromiensia Historicorum Archivariorumque.
- BENCIOVÁ, Júlia. Medzinárodná konferencia a výstava Divadelníctvo v regióne, Slovo Šaľa, 2020.

Posudky

- BEŠINOVÁ, Eva. Posudok k Príspevku k dejinám poštovej stanice na Štampochu. In Zborník Tekovského múzea v Leviciach, roč. XII - 2020.
- BELEJ, Milan. ČTVRTNÍK, Mikuláš. Ochrana osobnosti a test verejného zájmu ve Spojeném království. In Slovenská archivistika, 50, 1, 2020, s. 123 - 145.
- BELEJ, Milan. ŠVORC, Peter - BOSÁK, Martin. (eds.). V súkolí času. Michal Bosák a jeho doba. Košice : Gamajun, 2020, 255 s.
- BELEJ, Milan. ŠVORC, Peter. Budapest or Prague? Jews in Eastern Slovakia and Subcarpathian Rus at the Turn of the 20th Century. Prešov : Universum-EU, 2020, 183 s.
- BELEJ, Milan. ŠVOLIKOVÁ, Marta. Vladimír Všeslav Aladár Král (1852 – 1881) najstarší syn Janka Kráľa. In Zborník Tekovského múzea v Leviciach, XII, 2020, 174 - 185.

Recenzie

- MELIŠ, Jozef. Anotácie Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung.
- BUGYINSZKÁ, Klaudia. Anotácie Levéltári Szemle, 69 ročník, r. 2019, č. 1-4.

Konferencie, odborné sympózia

- Archív Šaľa: Medzinárodná konferencia Divadelníctvo v regióne - Színház a régióban, 11. 9. 2020 Archív Šaľa.

Samostatné výstavy

- Archív Topoľčany: „Pravda a láska zvíťazí nad ľžou a nenávisťou“, Archív Topoľčany, od 13. 11. 2019 - do 31. 01. 2020.
- Archív Topoľčany: Výstava "100 rokov ochotníckeho divadla v okresoch Bánovce nad Bebravou, Partizánske a Topoľčany", Archív Topoľčany , od 1. 10. 2020 - do súčasnosti.
- Archív Šaľa: Výstava Divadelníctvo v regióne, 11. 9. 2020 Šaľa.
- Archív Šaľa: Projekt s deľmi základných škôl v Galante - spoznaj svoju minulosť.
- Archív Komárno: Virtuálny sprievodca po archíve – tvorba internetovej stránky, preklady do maďarského jazyka - <https://sites.google.com/view/archiv-v-komarne/>.
- Archív Komárno: Sociálna a zdravotná starostlivosť v Komárne – virtuálna výstava - <https://sites.google.com/view/sazs-v-dejinach-komarna>.
- Archív Komárno: dalosti rokov 1918,1968, 1993 v Komárne – virtuálna výstava - <https://sites.google.com/view/1918-1968-1993-v-komarne/>.
- Archív Komárno: Udalosti rokov 1918,1968, 1993 v Komárne – virtuálna výstava - <https://sites.google.com/view/1918-1968-1993-v-komarne/>.
- Archív Komárno: Púť Sochy M. R. Štefánika v Komárne – virtuálna výstava - <https://sites.google.com/view/socha-m-r-stefanika-v-komarne/>.
- Archív Komárno: November ´89 v Komárne – výstava v Gymnáziu Ľ. J. Šuleka v Komárne.
- Archív Komárno: Dom kultúry v Hurbanove - príprava výstavy Socha M. R. Štefánika v Komárne.
- Archív Komárno: Informačné banery o Archíve Komárno VI. – XII. - sprievodné texty.

Spolupráca na výstavách

- Archív Nitra: Trianon v dokumentoch – storočná história slovenských hraníc. 9. 10. 2020 Bratislava, MV SR – Univerzitná knižnica v Bratislave.
- Archív Nitra: Boli iní? (Židia a Rómovia v Nitre v rokoch 1939 - 1945), Ponitrianske múzeum, Nitra, 13. 12. 2019 - 2. 3. 2020.
- Archív Topoľčany: Výstava "Z histórie policajných zločiek", Tribečské múzeum v Topoľčanoch, od 28. 10. 2019 - 16. 01. 2020
- Archív Topoľčany: Svedectvo o revolúcii - November 89 v archívnych dokumentoch slovenských štátnych archívov a regionálne podujatia k 30. výročiu Nežnej revolúcie, Múzeum mesta Bratislavy, Stará radnica, Bratislava, 05. 11. 2019 - 12. 01. 2020.
- Archív Levice: História obce Nový Tekov, spolupráca pri zriadení Obecného múzea Obce Nový Tekov. Slávnostné otvorenie múzea 21. 08. 2020.
- Archív Levice: Výstava k 100. výročiu Trianonskej mierovej zmluvy. Univerzitná knižnica v Bratislave, 09. 09. 2020 - 12. 10. 2020.
- Archív Levice: Čo sa skrýva pod šatami. Tekovské múzeum v Leviciach, 11. 2. 2020 - 18. 05. 2020.
- Archív Levice: Dejiny lesníctva a poľovníctva v okrese Levice. Lesná škola Levice, projekt Lesov SR, expozície pripravené, pre pandémiu Covid-19 neprístupné.

ORGANIZAČNÁ A RIADIACA PRÁCA

Na tomto úseku sa vyčerpalo 1621 pracovných dní, čo je podobné číslo ako v predšlom roku (1670 dní). Súvisí s činnosťou riaditeľa archívu, vedúcich oddelení a pracovísk a ich aktivitami súvisiacimi s riadením archívu a pracovísk v personálnej a hospodárskej oblasti. Ťažisko tejto práce spočívalo opäť vo vedení rôznych typov porád (mesačné porady riaditeľa a vedúcich pracovísk, týždňové interné porady vedúcich a pod.), konzultáciách s pracovníkmi archívu pri plnení ich pracovných úloh, kontrole ich činnosti a jej vykazovaní, účasťou na výberových konaniach, ďalej v odborných konzultáciách s odborom archívov a registratúr MV SR, v sledovaní čerpania rozpočtu a v riešení ekonomických a administratívnych vecí archívu s CP NR a firmou Atalian a. s. zabezpečujúcich údržbu. Špecifikom v roku 2020 bolo aj nastavenie a kontrola čerpania práce z domu (home-office). Časť pracovných dní odčerpalo riešenie technického stavu budov archívu. Do tejto časti boli zahrnuté aj práce súvisiace s prácami s vlastnou registratúrou, prácami spojenými s podávaním grantov, evidovaním a používaním aplikácie Fabasoft, využívanie a starostlivosť o služobné vozidlá, riešenie materiálo-technických potrieb (evidencia dochádzky a stravných lístkov, objednávanie materiálu a riešenie požiadaviek CP NR a práce s technickým zabezpečením a ochranou budovy archívu a inventarizáciou majetku).

V rámci vzdelávania zamestnancov zamestnávateľom sa zamestnanci zúčastnili v roku 2020 obmedzeného počtu školení, pretože od marca 2020 boli viaceré zrušené. Zamestnanci využili aj možnosť online vzdelávania, avšak pre možnosť využívania tohto druhu vzdelávania chýba dostatočná technika (webkamery). Zamestnanci sa tiež počas roka zúčastnili aktívne alebo pasívne niekoľkých konferencií (Trianon) a svojou účasťou podporili vlastné konferencie (Šaľa, Nový Tekov).

Viacerí zamestnanci aktívne pracovali ako členovia odborných komisií ministerstva a pracovných skupín, ktoré však v roku 2020 pracovali v obmedzenom režime alebo vôbec. Z pohľadu aktivity v rezortných pracovných skupinách patrí Štátny archív v Nitre medzi najaktívnejšie štátne archívy.

ZÁVEREČNÉ HODNOTENIE

Rok 2020 bol pre štátny archív mimoriadne náročný a výrazne do neho zasiahla epidémia Covid-19 a s tým spojené znížovanie finančných prostriedkov na chod archívu, ktoré boli v roku 2020 opäť skresané. Úlohy stanovené v Pláne práce na rok 2020 archív podľa svojich personálnych a technicko-prevádzkových možností, a podľa možností, ktoré poskytovali celoštátne opatrenia vydané hlavným hygienikom SR a vládou SR. Prioritou v roku 2020 bolo zabezpečiť a nastaviť chod archívu a jeho pracovísk tak, aby nedošlo k ohrozeniu zdravia a bezpečnosti zamestnancov i návštevníkov archívu. Pozitívne možno hodnotiť, že aj napriek obmedzeniam a využívaniu čerpania práce z domu (home-office) pracovníci archívu bezproblémovo zabezpečili chod archívu a jeho pracovísk. V prvom rade to platí o zabezpečení plynulého a rýchleho vybavovania správnej agendy, ktorá aj napriek obmedzeniam zostala, pokiaľ ide o kvantitu, naďalej rovnaká ako v roku 2019. Pracovníci archívu, ale aj jednotlivé stránky, si rýchlo osvojili elektronické formy podávania i vybavovania žiadostí a podaní, prípadné doplnenia žiadostí sa riešili telefonicky. Výkon správnej agendy bol kontinuálne zabezpečený, pričom počet žiadostí v správnej agende opäť aj v roku 2020 ukázal, že Štátny archív v Nitre patrí medzi najvyťaženejšie na Slovensku. Čerpanie práce z domu nijako nenarušilo chod archívu a ukázalo, sa že ak by sa zlepšilo technologické zariadenie archívu, tento druh práce sa dá v archívoch bezproblémovo využívať aj v budúcnosti.

Aj napriek protiepidemiologickým obmedzeniam v roku 2020 možno konštatovať, že sa veľmi úspešne podarilo verejnosti dokázať, že hoci archív a jeho pracoviská, hoci navonok zatvorené pre verejnosť, aktívne zabezpečovali jednotlivé odborné práce, najmä v oblasti sprístupňovania archívnych dokumentov, ale tiež vo forme výskumnej, publikačnej a čiastočne aj osvetovej práci. Aj keď protiepidemiologické obmedzenia vplývali rôzne na jednotlivé odborné činnosti, všetky boli zabezpečené viac-menej rovnomerne a kontinuálne nadväzovali na rok 2019. Za úspešnú pôsobnosť archívu aj v roku 2020 hovoria samotné výstupy archívu v publikačnej a kultúrno-osvetovej činnosti. Za všetky môžem napríklad spomenúť vydanie vedeckého zborníka *Divadlo v regióne*, vydarenú konferenciu Archívu Šafa *Divadelníctvo v regióne*, ktorou si archív, ako jedna z mála inštitúcií, dôstojne pripomenul rok 2020 ako rok slovenského divadla, spolupráca na otvorení a vybudovaní obecného múzea v Novom Tekove, alebo aj zorganizovanie ojedinelého športového bežeckého podujatia *Archívna desiatka 2020*. Vysoko možno hodnotiť tiež prezentáciu a propagáciu archívu Komárno na verejnosti formou viacerých putovných výstav (*Osud sochy M. R. Štefánika v Komárne*, *Sociálna a zdravotná starostlivosť v Komárne*, *November 89 v Komárne*) a sprievodných publikácií, ich prenesenie do verejného priestoru a tiež aj vytvorenie úspešnej virtuálnej prezentácie tohto archívu.

Obmedzenia v roku 2020 nám tiež ukázali, že v oblasti kultúrno-osvetovej práce a propagácie archívári začali využívať nové, inovatívne formy – napr. prezentácia výstav v opustených priestoroch v centre mesta, prípadne prenesenie prezentácií do elektronického priestoru (Archív Komárno). Zároveň zatvorenie, resp. obmedzenie fungovania bádateľní a vysoká spoločenská požiadavka na štúdium dokumentov v archívoch naliehavo ukázali, ako je potrebné zriadiť moderné digitalizačné centrá v archívoch a rozbehnúť systematickú digitalizáciu archívnych dokumentov pre verejnosť, zároveň tiež výrazne zlepšiť technologické vybavenie štátnych archívov.

Dovolím si poďakovať zamestnancom Štátneho archívu v Nitre za ich kvalitné plnenie služobných úloh v roku 2020, za zvládnutie mimoriadne zložitej situácie v dôsledku epidémie

Covid-19, za dodržiavanie a zvládnutie protiepidemiologických opatrení na jednotlivých pracoviskách. Som presvedčený, že aktívna činnosť Štátneho archívu v Nitre a jeho pracovísk na poli ochrany archívnych dokumentov, kultúry, osvetu a vedecko-výskumnej činnosti dokladá, že sa stala rešpektovanou odbornou inštitúciou v regióne, resp. regiónoch a pre každého občana zároveň otvoreným a prístupným zdrojom informácií o regionálnej histórii.



V Ivanke pri Nitre, 28. júla 2020

PhDr. Peter Keresteš, PhD.
riaditeľ



Zborník Štátneho archívu v Nitre Divadlo v regióne
vydaný v roku 2020 pri príležitosti roku slovenského divadla



Brožúra Archívu Komárno Socha M. R. Štefánika v Komárne
vydaná v roku 2020



**Momenty z nultého ročníka bežeckej súťaže
Archívna desiatka 2020 (18. 9. 2020 Ivanka pri Nitre)**



**Momenty z nultého ročníka bežeckej súťaže
Archívna desiatka 2020 (18. 9. 2020 Ivanka pri Nitre)**



**Momenty z nultého ročníka bežeckej súťaže
Archívna desiatka 2020 (18. 9. 2020 Ivanka pri Nitre)**



**Momenty z nultého ročníka bežeckej súťaže
Archívna desiatka 2020 (18. 9. 2020 Ivanka pri Nitre)**



Momenty z nultého ročníka bežeckej súťaže
Archívna desiatka 2020 – exkurzia pre bežcov a spoločné foto (18. 9. 2020 Ivanka pri Nitre)



Spolupráca na konferencii a výstave Trianon v dokumentoch (9.-10. 9. 2020 Bratislava) – prednáška PhDr. Milana Beleja, CSc. zo Štátneho archívu v Nitre



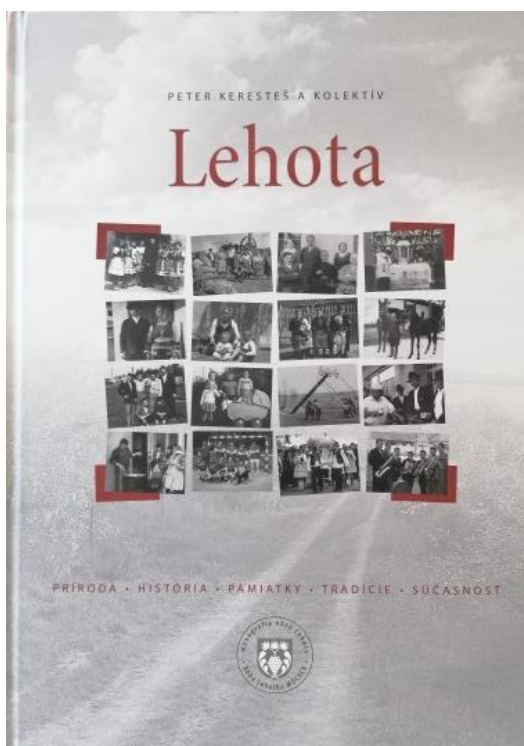
Archív Šaľa – konferencia a výstava Divadlo v regióne – A színház a régióban
v Archíve Šaľa (11. 9. 2020)



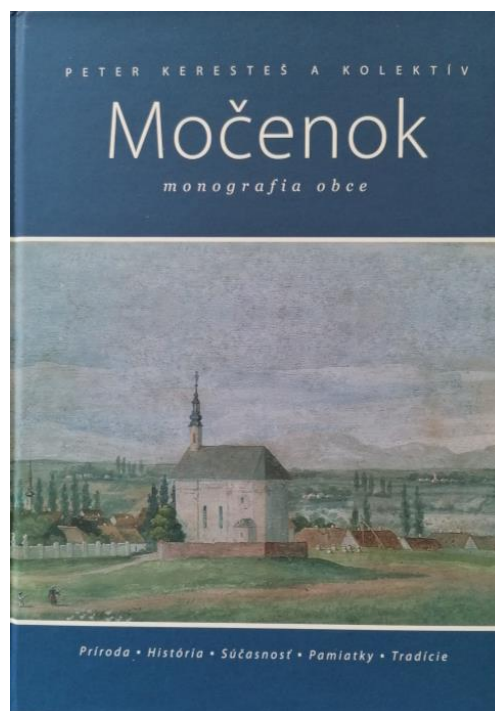
Archív Levice – Príprava Obecného múzea v Novom Tekove a jeho otvorenie v rámci obecných slávností (august 2020)



Archív Komárno – inštalácia putovních výstav November 89 v Komárne a Osud sochy M. R. Štefánika v prázdnych výkladoch v centre mesta



Ocenenie monografie obce Lehota vydanej v roku 2018, na napísaní ktorej sa podieľali archívári Štátneho archívu v Nitre (2020)



Vydanie vyše 500-stranovej monografie o obci Močenok (2020), na ktorej napísaní sa tiež výrazne podieľali archívári Štátneho archívu v Nitre



„Informatizácia“ bádateľne Štátneho archívu v Nitre v s cieľom poskytovania digitalizovaných archívnych pomôcok a zdigitalizovaných archívnych pomôcok bádateľom



Knižnica v Nitre – usporiadanie neroztriedených „duplikátov“ kníh, novín a časopisov (apríl – december 2020)



**Oprava vrchnej časti plechovej strechy Štátneho archívu v Nitre
(december 2020)**